

3. 07. 2002
Oel 38, 41, 2002-1
OH030:00/2002/2002

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 18 päivänä joulukuuta 2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietinnön (KM 2002:1) ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta ehdotus hallintolainkäytössä sovellettaviksi oikeudenkäynnin julkisuutta koskeviksi säännöksiksi. Ehdotuksen tuli olla mahdollisimman yhdenmukainen yleisiä tuomioistuimia koskevan sääntelyn kanssa. Lähtökohtana tuli olla julkisuusperiaatteen edistäminen hallintolainkäytössä, mutta ehdotusta laadittaessa huomioon tuli ottaa myös hallintolainkäytössä käsiteltävien asiaryhmien erityispiirteet.

Työryhmän tuli tarkastella myös erilaisia lainsäädäntötekniisiä sääntelyvaihtoehtoja. Näitä ovat lähinnä hallintolainkäyttöä koskevien säännösten sisällyttäminen yleisiä tuomioistuimia koskevien säännösten kanssa yhteiseen lakiin tai erilliset hallintolainkäyttöä koskevat julkisuussäännökset, jotka voitaisiin mahdollisesti sisällyttää hallintolainkäyttölakiin.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä ja jäseniksi hallintoneuvos Esa Aalto korkeimmasta hallinto-oikeudesta, hallinto-oikeustuomari Janne Aer Helsingin hallinto-oikeudesta, lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne oikeusministeriöstä, hallinto-oikeustuomari, dosentti Veijo Tarukannel Hämeenlinnan hallinto-oikeudesta, markkinaoikeustuomari Irma Telivuo markkinaoikeudesta ja tiedottajalakimies Kaius Vuoristo vakuutus-oikeudesta. Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin tietohallintojohtaja Kari Kujanen oikeusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa oikeusministeriöstä ja lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin oikeusministeriöstä. Työryhmän puheenjohtaja sekä lainsäädäntöneuvokset Eija Siitari-Vanne ja Anna-Riitta Wallin ovat laatineet työryhmän mietinnön.

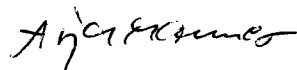
Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 30 päivään huhtikuuta 2003 mennessä. Oikeusministeriö on pidentänyt määräaikaa 30 päivään kesäkuuta 2003 saakka.

Työryhmä on kokoontunut 12 kertaa.

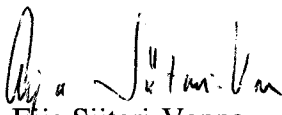
Työryhmän mietintöön liittyy hallintoneuvos Esa Aallon lausuma.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa mietintönsä kunnioittavasti oikeusministeriölle.

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 2003

Arja Manner

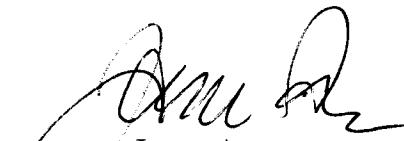

Esa Aalto

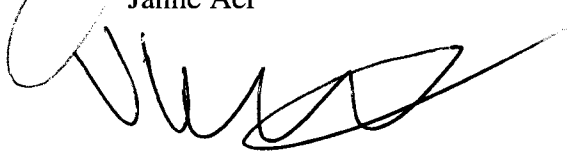

Eija Siitari-Vanne

Irma Telivuo

Kari Kujanen

Asko Välimaa

Janne Aer

Veijo Tarukannel

Kari Vuoristo

Anna-Riitta Wallin

LAUSUMA

Työryhmän säännösluonnoksessa on erillinen osa menettelyä ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä varten. Luonnoksen 11 § liittyy tiedon tai käsittelyn julkisuutta koskevan ratkaisun tekemiseen. Tuossa pykälässä olisi erikseen säännös siitä, missä järjestyksessä tehdään ratkaisu, kun valituskirjelmä tai muu asiakirja on hallintoviranomaisen hallussa siinä tarkoituksessa, että se toimitetaan hallintolainkäyttöelimelle oikaisumenettelyn tai kuulemisen tai muun välitoimen suorittamisen jälkeen.

Tätä tilannetta silmällä pitäen työryhmä on kaavailnut kahta eri vaihtoehtoa. Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:n mukaista menettelyä. Näin ollen jos virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on:

- 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
- 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
- 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Toisen vaihtoehdon mukaan ratkaisun tiedon tai asiakirjan luovuttamisesta tekisi hallintoviranomaisessa tähän tehtävään määrätty virkamies. Virkamiehen epäävään ratkaisuun haettaisiin oikaisua siltä tuomioistuimelta tai muulta lainkäyttöelimeltä, jonka toimivaltaan kuuluu käsitellä pääasiaa koskeva muutoksenhakemus. Oikaisupyynnön sovellettaisiin muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

Työryhmän ehdotuksen mukaan asian käsittelyyn oikaisuasiana hallintotuomioistuimessa sovellettaisiin hallintolakia. Kysymyksessä olisi hallintoasian käsittelyjärjestyksessä tehtävä päätös, ei lainkäyttöasian käsittelyjärjestyksessä tehtävä päätös.

Jos pidetään silmällä esimerkiksi tuloverotusta koskevia julkisuusasioita, niin ensiksi mainitussa vaihtoehdossa viranomaisen päätöksestä valitettaisiin alueelliseen hallinto-oikeuteen. Sitä vastoin viimeksi mainittu vaihtoehto merkitsisi sitä, että oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta hallinto-oikeuden hallintoasian käsittelyjärjestyksessä tekemästä päätöksestä valitettaisiin suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO), jossa asia käsiteltäisiin lainkäyttöasian mukaisessa järjestyksessä. Näin ollen KHO olisi ensimmäinen ja samalla ainoa lainkäyttöaste. Tällainen lopputulos olisi kuitenkin niiden uudistussuunnitelmien vastainen, jotka sisältyvät KHO:n 10.3.2003 päivättyyn esitykseen valtioneuvostolle hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Oikeusministeriö on 24.4.2003 pyytänyt lausuntoja mainitusta esityksestä laajan jakelulistan mukaisesti. Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla 24.4.2003 laaditussa muistiossa on arvioitu esitystä myös asiakokonaisuuksittain. Muistion kohdassa "2.2 Muutoksenhaun ohjaaminen nykyistä laajemmin alueellisiin hallinto-oikeuksiin" todetaan, että useisiin erityislakeihin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan hallintoviranomaisen päätöksestä valitettaisiin KHO:n asemesta alueelliseen hallinto-oikeuteen. Omasta puolestaan oikeusministeriö on lausunut, että erityislakien muutoksenhakusäännösten muuttaminen niin, että muutoksenhaku ohjautuu nykyistä laajemmin alueellisiin hallinto-oikeuksiin, vastaa oikeusministeriön käsitystä hallintolainkäytön kehittamisestä.

Edellä mainituilla perusteilla kannatan työryhmän kahdesta säännösvaihtoehdosta ensimmäistä. Sen sijaan toinen säännösvaihtoehto on mielestäni sen kehityssuunnan vastainen, jota KHO on edustanut viimeksi valtioneuvostolle tekemässään esityksessä.

Muilta osin olen työryhmän ehdotusten kannalla.

Helsingissä, 26 päivänä kesäkuuta 2003

Esa Aalto
Hallintoneuvos